

[2023] 2 एस. सी. आर. 49

सनवरलाल अगरवाल व इतर .

विरुद्ध

अशोक कुमार कोठारी व इतर .

(2023 चे दिवाणी अपील क्र. 1312-13)

फेब्रुवारी 21, 2023

[कृष्णा मुरारी आणि एस. रवींद्र भट, न्या. न्या.]

हुकुमाची अंमलबजावणी-हुकुमाचा विस्तार-अपरिहार्यता- प्रकल्पासाठी पक्षांनी संयुक्त उपक्रम करार केला-प्रत्येक पक्षाने प्रकल्पाला वित्तपुरवठा करण्यासाठी कर्ज म्हणून 10 कोटी आणले-प्रतिवादींनी 36.75 कोटीच्या विचारासाठी अपीलकर्त्यांच्या संपूर्ण 50% भागभांडवलासाठी बोली लावली, जी दिनांक 28.03.19 च्या ईमेलद्वारे लेखी स्वरूपात स्वीकारली गेली.-तथापि, या रकमेमध्ये 10 कोटी रुपयांच्या कर्जाचा समावेश आहे की नाही याबद्दल मतभेद निर्माण झाले-दि. 28.03.19 चा करार अपीलकर्त्यांसाठी विशिष्ट दिलीसा दिलाशासह बंधनकारक झाला आहे असे घोषित करण्यासाठी प्रतिवादींनी खटला दाखल केलेला. - कबुलीवर हुकुम दिला- अंमलबजावणीच्या कार्यवाहीत, एकल न्यायाधीशांनी युक्तिवादांचा विचार करून आदेशाचा अर्थ लावला आणि असे म्हटले की 36.75 कोटींमध्ये कर्जाच्या रकमेचा समावेश आहे- दोन न्यायाधीश्यांच्या खंडपीठाने आदेश राखून ठेवला जर आदेश संदिग्ध असेल तर तो अंमलात आणणारे न्यायालय त्याचा अर्थ लावू शकते-तथापि, सध्याच्या प्रकरणात, यामुळे (संमतीच्या अटींमध्ये, 28.03.19 दिनाकाचा ईमेल मध्ये अंतर्भूत) भर पडू शकत नाही. ज्यावर दोन्ही पक्षांची

सहमती झाली नाही, कारण प्रवेश टप्प्यावरच दोन्ही पक्षांच्या संमतीने आदेश काढला गेला होता- कराराच्या संदर्भात कर्जाची रक्कम समाविष्ट करण्याबाबत एकमताचा स्पष्ट अभाव होता -दोन्ही न्यायालयांनी, निवडकपणे ईमेलचा अभ्यास करून, कर्जाची रक्कम कराराच्या विचारात समाविष्ट करण्यासाठी आदेशाच्या अटींमध्ये बदल केला आहे-आक्षेपित निर्णय रद्दबादल केला आहे -दिवाणी प्रक्रिया संहिता, 1908-आदेश 12,नियम . 6.

अपीलांना परवानगी देताना, न्यायालयाने निर्णय दिला:

थोडक्यात, दिलेल्या हुकूमनाम्यात (दोन्ही पक्षांच्या सहमतीनुसार), प्रतिवादींनी त्यांच्या खटल्यात केलेल्या प्रार्थनेचा भाग (अ) ते (ड) समाविष्ट आहे. 28.03.2019 तारखेच्या कराराच्या अटींशी समान आहेत, जे केवळ प्रतिवादींच्या (म्हणजे, अपीलकर्त्यांच्या), 50 टक्के समभागांपैकी 'विक्री' ला सूचित करतात आणि थकीत कर्जाच्या रकमेबाबत स्वतंत्रपणे काहीही नमूद करू नका.. एकल न्यायाधीशांनी केवळ कर्जाच्या रकमेशी त्याची संलग्नता नसल्यामुळे या आदेशाचे वर्णन 'संदिग्ध' असे केले आहे आणि (केवळ प्रतिवादींच्या, अपीलकर्त्यांनी कोणतेही अर्ज दाखल केलेले नाहीत- ज्याचा न्यायालयाने विरुद्ध अर्थ लावला आहे)- न्यायालयाने वादकथनाचा विचार करून त्याच्या मागे गेले आणि अटींवर विश्वास ठेवला,- 'प्रतिवादींच्या सर्व दाव्यांपासून मुक्त' आदेश, विवादित रकमेचा समावेश करण्यासाठी त्याची व्याप्ती वाढवणे. याला दुजोरा देत, उच्च न्यायालयाच्या विभागीय खंडपीठाने करार असलेल्या ईमेलनुसार देवाणघेवाणीवर भर दिला आहे, विशेषतः प्रतिवादींनी पाठवलेल्या 29.03.2019 तारखेच्या ईमेलमध्ये प्रथमच रकमेच्या विभाजनाची रूपरेषा दिली आहे, जी अपीलकर्त्यांनी त्यांच्या दिनांकित 11.04.2019 च्या प्रतिसादात स्पष्टपणे नाकारली होती. या समावेशावर एकमत नसल्याचा स्पष्ट अभाव होता. याचिकाकर्त्यांची संमती वाचण्याचा दोन्ही न्यायालयांचा अर्थ लावणे हा स्पष्टपणे अतिशयोक्तीचा अभ्यास आहे. दोन्ही

न्यायालयांनी, निवडकपणे ईमेलचा अभ्यास करून, कर्जाची रक्कम कराराच्या विचारात समाविष्ट करण्यासाठी आदेशाच्या अटींमध्ये बदल केला आहे. 2017 मध्ये दोन्ही पक्षांमध्ये झालेल्या संयुक्त उपक्रम करारातील तरतुदी असूनही, सर्व थकबाकी कर्जाचा निपटारा करण्यासाठी स्वतंत्र यंत्रणा उपलब्ध करून देण्यात आली होती. संयुक्त उपक्रम करारात बोली प्रक्रिया आणि त्यानंतर कर्जाची परतफेड यात स्पष्ट फरक करण्याचा विचारही करण्यात आला. हुकूम संदिग्ध असल्यास तो अमलबजावणी करणारे न्यायालय त्याचा अर्थ काढू शकते. तथापि, या प्रकरणातील तथ्यांप्रमाणे, यामुळे (संमतीच्या अटींमध्ये, दिनक 28.03.2019 च्या मेल मध्ये मध्ये अंतर्भूत) भर पडू शकत नाही, ज्यावर पक्षांची सहमती झाली नव्हती, कारण प्रवेश टप्प्यावरच दोन्ही पक्षांच्या संमतीने हुकूम काढला गेला होता. उच्च न्यायालयाचे एकल न्यायाधीश आणि दोन न्यायाधीश खंडपीठ या दोघांनीही अपीलकर्त्यांच्या मौनाचा (त्यांनी कोणतेही लेखी निवेदन दाखल न करण्यात प्रकट) अर्थ असा लावला आहे की कर्जाची रक्कम समाविष्ट करण्यास संमती, जी प्रतिकूल निष्कर्षास पात्र असली तरी, आदेशाच्या विस्ताराचे समर्थन करण्याचे कारण असू शकत नाही. [परिच्छेद 13,14,16,17 आणि 19] [506-सी-जी; 507-ई; 508-सी; 509-एफ-एच; 510-ए]

एस. सतनाम सिंग आणि इतर. विरुद्ध सुरेंद्र कौर आणि इतर ., (2009) 2 एससीसी 562: [2008] 16 एस. सी. आर. 904- फरकीत .

टोपनमल छोटामल विरुद्ध कुंडोमल गंगाराम, ए. आय. आर. 1960 एस. सी. 388; मीनाक्षी सक्सेना विरुद्ध ई. सी. जी. सी. लिमिटेड, (2018) 7 एस. सी. सी. 479: [2018] 5 एस. सी. आर. 421-यावर अवलंबून.

मीनाक्षी सक्सेना विरुद्ध ई. सी. जी. सी. लिमिटेड, (2018) 7 एस. सी. सी. 479;
राजिंदर कुमार विरुद्ध कुलदिप सिंग, (2014) 15 एस. सी. सी. 529:[2014] 2
एससीआर 356; भवन वाज आणि इतर. विरुद्धसोलंकी हनुजी खोडाजी मनसंग,
(1973) 2 एस. सी. सी. 40-संदर्भित.

न्यायनिर्णयाचे संदर्भ

[2018] 5 एससीआर 421 त्या वर अवलंबून परिच्छेद 7

[2014] 2 एससीआर 356 संदर्भित परिच्छेद ११

[2008] 16 एससीआर 904 फरक परिच्छेद 18

दिवाणी अपील अधिकार क्षेत्र:- दिवाणी अपील Nos.1312-2023 चे 1313.

2021 च्या ए. पी. एल. Nos.3075 आणि 3079 मधील मुंबई उच्च न्यायालयाच्या दिनांकित
14.06.2022 च्या निकाल आणि आदेशावरून.

श्याम दिवाण, वरिष्ठ अधिवक्ता, भाविन भाटिया, अमोग सिंग, श्रेया भोजनगरवाला, उदयादित्य
बॅनर्जी, अधिवक्ता.अर्जदारांसाठी.

शेखर नाफडे, पल्लव शिशोदिया, वरिष्ठ अधिवक्ता., जतिन झवेरी, हर्ष मेहता, ऐश्वर्या दास, फराह
हाश्मी, कुमार मिताक्षर, नील कमल मिश्रा, डॉ. प्रशांत प्रताप, अधिवक्ता प्रतिवादीकर्त्यासाठी

न्यायालयाचा निर्णय एस. रवींद्र भट, न्या. यांनी दिला

1. परवानगी मंजूर झाली. या दोन अपीलाना मुंबई उच्च न्यायालयाच्या दिनांक 14.06.2022 च्या सामान्य आक्षेपार्ह निकाल आणि अंतिम आदेशाच्या विरोधात प्राधान्य दिले जाते, ज्यामध्ये दिनांक 04.01.2021 च्या एकल न्यायाधीशाच्या आदेशाला पुष्टी देण्यात आली होती.

I. वस्तुस्थितीची पार्श्वभूमी

2. मुंबईतील मालाड येथे मल्टी-स्पेशलिटी रुग्णालय चालवण्यासाठी दोन्ही पक्षांनी 2017 मध्ये संयुक्त उपक्रम करार केला. समान भागधारक म्हणून, प्रत्येकाने प्रकल्पाला वित्तपुरवठा करण्यासाठी व्याजमुक्त कर्ज म्हणून 10 कोटी आणले. 27-03-2019 वर, प्रतिवादींनी (यापुढे, 'कोठारिस') अपीलकर्त्यांच्या संपूर्ण 50 टक्के भागभांडवलासाठी (यापुढे, 'अग्रवाल') बोली लावली. आणि 28.03.2019 या तारखेच्या ईमेलद्वारे लेखी स्वरूपात स्वीकारली गेली, ज्यात खालीलप्रमाणे अटी नमूद केल्या गेल्याः

"तुम्ही मान्य केलेल्या अटी देखील आम्हाला मान्य आहेत, ज्या खालीलप्रमाणे आहेत.

1. मोबदला -36.75 कोटी

2. टोकन 5 टक्के मोबदला

3. पुढे 45 दिवसांच्या आत 50 टक्के मोबदला दिला जाईल, त्यानंतर कोठारी समूहाला प्रकल्पाचे काम सुरू करण्याची परवानगी दिली जाईल.

4. उर्वरित 45 टक्के रक्कम 120 दिवसांच्या आत.

45 दिवसांच्या आत 50 टक्के रक्कम भरण्यात अयशस्वी झाल्यास 5 टक्के टोकन रक्कम जप्त केली जाईल आणि कोठारी समूहाचे 50 टक्के समभाग 45 व्या दिवसापासून

त्याच अटी आणि शर्तीवर 35 कोटी रुपयांच्या बोली किंमत अग्रवाल समूहाला स्वयंचलितपणे विकले जातील. अंतिम 45 टक्के वेळेवर भरण्यात अयशस्वी झाल्यास कोठारी समूहाचे 5 टक्के समभाग जप्त केले जातील आणि आगरवाल समूहाला त्यांच्या 35 कोटी रुपयांच्या बोली किंमत त्याच अटी आणि शर्तीनुसार 120 व्या दिवशी कोठारी समूहाचे 50 टक्के समभाग स्वयंचलितपणे विकले जातील. उरलेल्या मोबादल्यावर अग्रवाल समूहाकडून कोणतेही व्याज दिले जाणार नाही.

व्यवहाराची तारीख मार्च 27,2019."

3. त्यानंतर, 1,83,75,000/- (किंवा 5 टक्के) ची आगाऊ रक्कम दिली गेली (ज्यापैकी 1,25,000- ही रक्कम अग्रवालांच्या खात्यात कधीही प्राप्त झाली नाही असे म्हटले गेले). तथापि, 29.03.2019 वर, कोठारिसने ईमेलद्वारे, 36.75 कोटींच्या विचारांचा तपशील खालीलप्रमाणे दिला:

"सुरुवातीला, हे लक्षात घ्या की एकूण रु. 36.75 कोटींचा तुम्हाला देय असलेल्या समावेश आहे:

अ. कंपनीतील तुमच्या 50 टक्के समभागांचे एकूण मूल्य रु. 26,45,45,000/- (फक्त 26 कोटी 45 लाख 44 हजार रुपये)

ब. तुमच्या समूहाच्या व्याजमुक्त कर्जाची परतफेड, जी कंपनीकडे रु. 10,29,55,000/- (दहा कोटी एकोणतीस लाख पन्नास हजार रुपये) जे असेल. कंपनीच्या बँक खात्याद्वारे तुम्हाला पैसे दिले आणि वितरित केले." (भर देण्यात आला)

कर्जाच्या रकमेचा हा समावेश अग्रवालांना मान्य नव्हता, ज्यांनी त्यानंतर दिनांक 03.04.2019,11.04.2019,19.04.2019 आणि 20.04.2019 या ईमेलच्या देवाणघेवाणीत ते स्पष्टपणे नाकारले.

4. 30.04.2019 रोजी कोठारिसने व्यावसायिक खटला क्रमांक 844/2019 दाखल केला, ज्यामध्ये दिनांकित 28.03.2019 करार हा आग्रवाल वर बंधनकारक असल्याचे घोषित करण्यासाठी आणि विशिष्ट कामगिरीसाठी दाखल केला. त्यानंतर दिवाणी प्रक्रिया संहिता, १९०८ (त्यानंतर, "सीपीसी") च्या आदेश १२ नियम ६ अन्वये दिनांक २९.०७.२०१९ रोजी नोटीस ऑफ मोशन क्रमांक १६१९/२०१९ ची दाखल करण्यात आली, ज्यात प्रवेशाच्या हुक्मनाम्यासंबंधी प्रार्थना करण्यात आली, जी दिनांक ०५.०८.२०१९ च्या आदेशाद्वारे खालील अटीनुसार देण्यात आला:

"1. प्रतिवादी क्रमांक २ डॉ. विकास अग्रवाल यांच्या सूचनेनुसार श्री. सरावगी आणि श्री. हकानी यांनी सांगितले की, ते म्हणतात की त्यांना इतर प्रतिवादींच्या वतीने निवेदन देण्याच्या सूचना आहेत, की ते प्रार्थना कलम (अ) ते (ड) च्या अनुषंगाने हुक्मनामा मंजूर कर जो खालीलप्रमाणे आहे::

(अ) या माननीय न्यायालयाला हे जाहीर करताना आनंद होत आहे की प्रतिवादी क्रमांक 2 ने 27 मार्च 2019 रोजी केलेला हा करार प्रतिवादी क्रमांक 2 ने लेखी स्वरूपात नोंदविला आहे आणि 28 मार्च 2019 च्या ईमेलद्वारे फिर्यादी क्रमांक 6 - अग्रवाल समूहाकडे असलेल्या 50% समभागांत भाग-भांडवलाच्या संदर्भात नोंदविला गेला आहे तो वैध आहे, प्रतिवादींवर आणि प्रतिवादींद्वारे, त्यांच्यामार्फत किंवा त्यांच्या अंतर्गत दावा करणार् या व्यक्तींवर लागू आणि बंधनकारक आहे.

(ब) या माननीय न्यायालयाने वादी क्रमांक 6 मधील प्रतिवादींच्या 50% भागभांडवलाच्या विक्रीसाठी 27 मार्च 2019 रोजी झालेल्या कराराची विशेषतः अंमलबजावणी करण्याचे आदेश आणि आदेश प्रतिवादीला द्यावेत जे लेखी स्वरूपात नोंदविले गेले आहेत आणि प्रतिवादी क्रमांक 2 च्या 28 मार्च 2019 च्या ईमेलद्वारे नोंदवले गेले आहेत.:

(i) प्रतिवादींचा फिर्चादी क्र. 6 मधील पन्नास टक्के हिस्सा फिर्चादी किंवा त्यांच्या नामनिर्देशितांच्या बाजूने हस्तांतरित करण्यासाठी, नियुक्त करण्यासाठी आणि निहित करण्यासाठी आवश्यक असलेली सर्व आवश्यक कृत्ये आणि कागदपत्रे अंमलात आणणे, स्वाक्षरी करणे आणि प्रमाणित करणे.

(ii) प्रतिवादी क्र.2 कडे तसेच प्रतिवादी क्र.२ व फिर्चादी क्र.२ द्वारे संयुक्तपणे चालविल्या जाणाऱ्या लॉकरमध्ये असलेल्या मूळ मालकी हक्काचे दस्तऐवज, कागदपत्रे व लेखन खटल्याच्या भूखंडाच्या संदर्भात फिर्चादीला सुपूर्द करणे.

(iii) अग्रवाल समूहाचे 50% समभाग फिर्चादी क्रमांक 1 ते 5 आणि / किंवा त्यांच्या नामनिर्देशित ांना हस्तांतरित करण्यासाठी आवश्यक असलेल्या सर्व दस्तऐवज, दस्तऐवज आणि लिखाणावर स्वाक्षरी करणे, अंमलात आणणे आणि नोंदविणे आणि सर्व कृत्ये, कृत्ये करणे आणि नोंदविणे जे प्रतिवादींच्या सर्व दाव्यांपासून मुक्त असतील.

iv) फिर्चादी क्रमांक ६ कंपनीच्या संचालकपदाचा राजीनामा.

(क) माननीय न्यायालयाने प्रतिवादींना सर्व कृत्ये, कृत्ये, बाबी आणि गोष्टी करण्यास किंवा करण्यास भाग पाडण्यास आणि या माननीय न्यायालयाच्या देखरेखीखाली विशिष्ट दिलसा आदेशाच्या उद्देशाने किंवा वरील विनंती (ब) च्या संदर्भात मागितलेल्या सवलतींना अमल करण्यासाठी आवश्यक असलेल्या सर्व कृत्यांवर, कागदपत्रांवर किंवा लेखांवर स्वाक्षरी करण्यास आणि अंमलात आणण्यास आदेश देईल.

(ड) उपरोक्त हेतूसाठी सर्व चौकशी करणे, निर्णय देणे, आदेश पारित करणे, निर्देश देणे आणि हे माननीय न्यायालय या प्रकरणातील तथ्ये आणि परिस्थितींमध्ये न्याय्य आणि योग्य समजेल त्याप्रमाणे हिशोब घेणे."

2. करारात नमूद केलेली वेळ आजपासून सुरू होईल.

3. त्यानुसार दावा निकाली काढला जातो. त्यानुसार नोटीस ऑफ मोशनही निकाली काढली जाते.

4. नियमांनुसार, न्यायालयीन शुल्काचा परतावा असल्यास,

5. हुकूम जारी करावा.

6. या आदेशाच्या प्रमाणित प्रतीवर सर्वांनी कृती करावी. (के. आर. श्रीराम, जे.) "

5. अशा प्रकारे खटला निकाली निघाल्यानंतर पक्षकारांचे वकील पुढील पत्रव्यवहारात गुंतले, फारसे यश मिळाले नाही. परिणामी, कोठारींनी 13.09.2019 रोजी - अग्रवाल दाम्पत्यानि दिनांक १६-०१-२०२० रोजी दाखल प्रमाणे दरखास्त कार्यवाही दाखल केली. अनेक अंतरिम अर्जही

दाखल करण्यात आले होते. एकल न्यायाधीशाने, 04.01.2021 तारखेच्या एका सामान्य आदेशाद्वारे, हा आदेश संदिग्ध असल्याचे म्हटले. अग्रवालांनी प्रस्तावाच्या सूचनेला कोणतेही उत्तर दिले नाही किंवा कोणतेही लेखी निवेदन दाखल केले नाही हे लक्षात घेऊन, अंमलबजावणी न्यायालयाने असे म्हटले की, आपल्या अधिकारक्षेत्राचा वापर करून, याचिकांचा तपास करून आदेशाचा अर्थ लावण्यास ते सक्षम आहे. न्यायालयाने खटल्यातील प्रार्थनेच्या भाग ब (3) वर भर दिला, ज्यामध्ये खालीलप्रमाणे म्हटले आहे:

ब. वादी क्रमांक 6 मधील प्रतिवादींच्या 50 टक्के समभागांच्या विक्रीसाठी 27 मार्च 2019 रोजी झालेल्या कराराला लेखी स्वरूपात नोंद करून 28 मार्च 2019 रोजी प्रतिवादी क्रमांक 2 च्या ई-मेलद्वारे नोंदविल्याप्रमाणे, प्रतिवादीला विशेषतः अंमलात आणण्याचे आदेश आणि आदेश देण्यास या माननीय न्यायालयाला आनंद होईल:

(3) सर्व कृत्ये, कृत्ये, बाबी आणि गोष्टी करणे किंवा करण्यास प्रवृत्त करणे आणि अग्रवाल समूहाचे 50 टक्के समभाग फिर्यादी क्रमांक 1 ते 5 आणि/किंवा त्यांच्या नामनिर्देशितांना प्रतिवादींच्या सर्व दाव्यांपासून मुक्तपणे हस्तांतरित करण्यासाठी आवश्यक असलेल्या सर्व कार्ये, कागदपत्रे आणि लेखनावर स्वाक्षरी करणे, अंमलात आणणे आणि नोंदणी करणे."(भर दिला जातो)

आणि असे म्हटले:

34. म्हणून मला लेखी निवेदन किंवा प्रतिज्ञापत्रात दावे नाकारले नमूद केलेले नसल्यामुळे अनुपस्थिताला धरण्यात आणि प्रार्थना खंड (ब)-(३) नुसार हुकुम सादर करून, देय किंमत कर्जाचा समावेश होती, असे मानण्यात मला अजिबात संकोच

वाटत नाही, कारण मान्य किंमत भरल्यानंतर किंवा सहमतीने विचार आणि समभागांचे हस्तांतरण केल्यानंतर, अग्रवाल दांपत्याकडे पुढील कोणताही दावा राहणार नाही".

6. अपील केल्यावर, आक्षेपार्ह निकालाच्या माध्यमातून, विभागीय खंडपीठाने एकल न्यायाधीशाशी सहमती दर्शवली. न्यायालयाने असे म्हटले की एकल न्यायाधीशाचा युक्तिवाद पाहण्याचा विवेकाधिकार कोणत्याही प्रकारे 'डिक्रीच्या मागे' जात नाही, अनेक निकालांवर अवलंबून आहे आणि पक्षांमधील ईमेल देवाणघेवाणीवर जोर दिला, विशेषतः 29-03-2019 वर केलेल्या रकमेच्या विभाजनावर (वरील परिच्छेद 3 मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे), जी कोठारीच्या दाव्यात (खटल्याच्या परिच्छेद 12 मध्ये) देखील पुनरावृत्ती केली गेली होती, आणि असे म्हटले की अशा प्रकारे 36.75 कोटींमध्ये कर्जाच्या रकमेचा समावेश होता:

"20. आम्हाला असे वाटते की, वादीच्या दाव्यांचा कोणताही नकार किंवा उलगडा न करता, आदेश सादर केल्यानंतर त्याच्या निर्णयाला आव्हान देण्याचा अग्रवालांचा दृष्टीकोन हा कदाचित एक चतुराईचा भाग आहे, जो कोणत्याही समविचारी न्यायालयाने मान्य करू नये. दाव्याच्या परिच्छेद 12 मध्ये कोठारी काय म्हणत होते हे अग्रवालांना अगदी चांगल्याप्रकारे माहित होते. कोठारींना नेमके काय म्हणायचे आहे हे त्यांना माहित होते, जेव्हा ते म्हणाले की 28 मार्च 2019 चा ईमेल आदल्या दिवसाच्या तोंडी कराराच्या संदर्भात होता. 29 मार्च 2019 रोजी कोठारींच्या 545 व्या पानावरील ईमेलद्वारे याबद्दलची कोणतीही संदिग्धता दूर केली जाते, ज्यात परिच्छेद 3 मध्ये 'विचार' म्हणजे काय हे स्पष्टपणे नमूद केले आहे. ह्याला देखील नकार दिला जात नाही. आता असे म्हणणे की हा हुकूम जो होता तसा नाही तर काहीतरी वेगळा

आहे, हे कोठारींचे नव्हे तर न्यायालयाने या आदेशाच्या मागे जावे अशी अग्रवालांची इच्छा असल्याचे प्रकरण आहे. हा आदेश पूर्णपणे अशा एखाद्या गोष्टीमध्ये बदलण्याचा प्रयत्न आहे ज्याचा त्याचा हेतू कधीच नव्हता." ."(भर दिला जातो)

त्यामुळे सध्याचे अपील

II. पक्षांचे तर्क

7. श्री. श्याम दिवाण, अपीलकर्त्यांच्या वरिष्ठ वकिलांनी सादर केले की, अमलबजावणी न्यायालयाने, या न्यायालयाच्या अनेक निकालांनुसार, जसे की *मीनाक्षी सक्सेना वि. ई. सी. जी. सी. लिमिटेड* यावर भर देण्यात आला की जे करण्याचे अधिकार त्यांना नव्हते अशा दाव्यांचे विश्लेषण करून, त्याची व्याप्ती वाढवून, आदेशाच्या मागे गेले, दोन्ही बाजूंनी 27-03-2019 वर तोंडी केलेल्या कराराला मध्यस्थ पवन दिदवानिया यांनी मदत केली आणि त्याच संध्याकाळी दुसरा मध्यस्थ श्री. सत्यनारायण एन. श्रीमाली यांच्या उपस्थितीत पुष्टी दिली आणि दुसऱ्या दिवशी, म्हणजे ईमेलद्वारे लेखी नोंद केली, ज्यामध्ये थकबाकी कर्जाच्या समावेशावर कोणतीही चर्चा झाली नाही. जरी अशा पत्रव्यवहारांचा आणि पत्रांचा उल्लेख सादरीकरणे आणि वक्तव्यांमध्ये होता, तरी अग्रवालांनी केवळ 28.03.2019' या तारखेच्या ई-मेलच्या अटींशी सहमती दर्शवली आणि नंतरच्या कोणत्याही पत्रव्यवहाराशी सहमत झाले नाहीत. म्हणून, हे एक स्पष्ट होते जिथे पक्षांनी जाणीवपूर्वक केवळ मान्य केलेल्या अटींचा समावेश करणे निवडले आणि आदेशाच्या अटी म्हणून लेखी केले.

8. असे सादर करण्यात आले होते की, युक्तिवाद मान्य असला तरी युक्तिवादांचा विचार करताना निवडक ई-मेल/पत्रांची दखल घेण्यात उच्च न्यायालयाची चूक झाली, असा युक्तिवाद करण्यात

आला. हे निदर्शनास आणून देण्यात आले की खटल्याच्या दाव्यांमध्ये ई-मेलसच्या देवाणघेवाणीचे तपशीलवार वर्णन केले गेले आहे आणि ते फक्त '29.03.2019' तारखेच्या ई-मेलपुरते मर्यादित नव्हते, तर प्रतिवादी/फिर्यादीने संबोधित केलेल्या '03.04.2019' वरील 'कोठारिस' सारख्या इतर ई-मेलस, '11.04.2019' वरील 'अग्रवाल' कडून या ईमेलवरील 'ई-मेल' मध्ये तडजोडीच्या अटींबाबत कोठारींच्या स्पष्टीकरणावर स्पष्टपणे आक्षेप घेण्यात आला होता.या खटल्यात 19.04.2019 या तारखेच्या आणखी एका ई-मेलचाही संदर्भ देण्यात आला होता, ज्यात कोठारिसच्या भूमिकेचा पुनरुच्चार करण्यात आला होता की 36.75 कोटीची बेरीज ही एक 'संमिश्र रक्कम' होती आणि पुढे आगरवालांना काहीही देय नव्हते.त्याचप्रकारे, कोठारिसने खटला दाखल केल्यानंतर, म्हणजे दिनांक 19.07.2019 आणि 23.07.2019, देवाणघेवाण झालेल्या इतर ई-मेलसवरही विद्वान वकिलांनी भर दिला. या परिस्थितीत, आदेशाचा अर्थ त्याच्या अटीपेक्षा काहीतरी अधिक आहे असा अर्थ लावताना न्यायालय केवळ दोन किंवा तीन ई-मेलवर अवलंबून राहू शकले नसते.

9. दिवाण यांनी पहिले मध्यस्थ पवन दिदवानिया यांच्या प्रतिज्ञापत्रावर भर दिला, ज्यात त्यांनी स्पष्टपणे सांगितले होते की कोणत्याही कर्जाच्या समायोजनाबाबत कधीही चर्चा किंवा करार झाला नव्हता आणि आगरवालांना कोठारींकडून त्यांच्या 50 टक्के समभागधारणेसाठीच 36.75 कोटी रुपये मिळतील.

10. दुसरीकडे, कोठारींच्या वतीने हजर असलेले ज्येष्ठ वकील शेखर नाफडे आणि पल्लव शिशोदिया यांनी, त्या आक्षेपार्ह निकालात कोणत्याही हस्तक्षेपाची गरज नाही असे प्रतिपादित केले.

28.03.2019 या तारखेच्या ईमेलमध्ये प्रतिबिंबित झालेल्या कराराच्या संदर्भात आगरवालांनी कबुलीवर विशिष्ट कामगिरीचा हुकूम जारी करण्यात आला.ईमेलमध्ये वापरलेल्या अभिव्यक्ती

म्हणजे, 'एकत्रित किंमत'; की तोडगा 'पूर्ण नियंत्रण' प्रदान करेल; हा करार अग्रवालचा 'हिस्सा' खरेदी करण्यासाठी होता; आणि 'सुरळीत संक्रमण' साठी होता, स्पष्टपणे गटांच्या पूर्ण विभक्ततेकडे लक्ष वेधले. परिणामी, ३६.७५ कोटीची रक्कम एकत्रित होती, जी अग्रवाल दांपत्याने कंपनीवर केलेले सर्व दावे निकाली काढण्यासाठी होती. कोठारींनी स्पष्टपणे सांगितले होते की त्यांनी देऊ केलेली रक्कम, जर स्वीकारली गेली तर, 'सर्व दावे' निकाली काढण्यासाठी होती, जसे त्यांच्या दाव्यातील प्रार्थनेत देखील म्हटले होते (वरील परिच्छेद 5 पहा).

11. विद्वान वकिलांनी असा युक्तिवाद केला की या प्रकरणात निर्माण झालेली तथाकथित संदिग्धता ही एक विचारानंतरची होती, ज्याचा उद्देश पळ काढणे आणि काढलेला हुकूम टाळणे हा होता. शिवाय, अग्रवाल दांपत्याने २८.०३.२०१९ च्या ईमेलच्या अर्थासंदर्भात कोठारी दांपत्याच्या युक्तिवादाला आव्हान देत प्रतिज्ञापत्राला लेखी निवेदन दाखल केले नाही किंवा नोटीस ऑफ मोशन ला उत्तर दिले नाही, ही वस्तुस्थिती त्यांच्या खटल्याच्या मान्यतेचे स्पष्ट संकेत देते..राजिंदर कुमार विरुद्ध कुलदिप सिंग, एस. सतनाम सिंग आणि इतर विरुद्धसुरेंद्र कौर आणि अन्य., आणि भवन वाज आणि ओ. आर. एस. विरुद्धसोलंकी हनुजी खोडाजी प्रकरणातील या न्यायालयाच्या निकालांवर भर देण्यात आला

III. विश्लेषण

12. 28.03.2019 या तारखेच्या ईमेलद्वारे करारात नमूद केलेल्या 36.75 कोटींच्या रकमेमध्ये 10,29,55,000/- या कर्जाच्या रकमेचा समावेश होता की नाही हा विचार करण्यासारखा एकमेव मुद्दा आहे.

13. कोठारींनी केलेल्या प्रार्थनेचे काही भाग (अ) ते (ड), थोडक्यात, (दोन्ही पक्षांच्या सहमतीने) दिलेल्या आदेशात त्यांच्या दाव्यात समाविष्ट केले जातात.ते 28.03.2019 तारखेच्या कराराच्या अटींशी सुसंगत आहेत, जे केवळ 'प्रतिवादींच्या 50 टक्के समभागविक्री' (म्हणजे, अग्रवालांच्या) कडे निर्देश करते आणि थकबाकी कर्जाच्या रकमेबाबत स्वतंत्रपणे काहीही नमूद करत नाही.

14. एकल न्यायाधीशांनी केवळ कर्जाच्या रकमेशी त्याची संलग्नता नसल्यामुळे आदेशाचे वर्णन 'संदिग्ध' असे केले आहे आणि (केवळ प्रतिवादींच्या, कारण अपीलकर्त्यांनी काहीही दाखल केले नव्हते-ज्याचा न्यायालयाने प्रतिकूल अंदाज लावला आहे) याचिकेवर विचार करून त्याच्या मागे गेले आणि विवादित रकमेचा समावेश करण्यासाठी त्याची व्याप्ती वाढवण्यासाठी आदेशात समाविष्ट असलेल्या 'प्रतिवादींच्या सर्व दाव्यांपासून मुक्त' या संज्ञेवर अवलंबून राहिले.याला दुजोरा देत, उच्च न्यायालयाच्या विभागीय खंडपीठाने करारानुसार ईमेलच्या देवाणघेवाणीवर भर दिला आहे, विशेषतः कोठारिसने पाठवलेल्या 29.03.2019 तारखेच्या ईमेलमध्ये प्रथमच रकमेच्या विभाजनाची रूपरेषा दिली आहे, जी अग्रवालांनी त्यांच्या दिनांकित 11.04.2019 च्या म्हणण्यात स्पष्टपणे नाकारली होती.या समावेशावर एकमत नसल्याचा स्पष्ट अभाव होता. अग्रवालांची संमती वाचण्याचा दोन्ही न्यायालयांचा अर्थ लावणे हा स्पष्टपणे अतिशयोक्तीचा अभ्यास आहे.

15. अंमलबजावणी न्यायालयाने असा दृष्टीकोन स्वीकारल्याबद्दल या न्यायालयाने वेळोवेळी इशारा दिला आहे. टोपनमल छोटामल वि. कुंडोमल गंगाराम, या प्रकरणात तीन न्यायाधीशांच्या खंडपीठाने खालीलप्रमाणे निर्णय दिला:

"आदेशाची अंमलबजावणी करणारे न्यायालय आदेशाच्या बाहेर जाऊ शकत नाही हे एक सुस्थापित तत्त्व आहे:त्याने तो आदेश जसा आहे तसा घेतला

पाहिजे, कारण तो आदेश दाव्यातील पक्षांदरम्यान बंधनकारक आणि निर्णायक असतो.

पुन्हा एकदा, मीनाक्षी सक्सेना (वरील) मध्ये याचा पुनरुच्चार करण्यात आला की:

"अमलबजावणी कार्यवाहीचा संपूर्ण उद्देश न्यायालयाच्या निर्णयाची अंमलबजावणी करणे हा आहे. आदेशाची अंमलबजावणी करताना न्यायालयाची अंमलबजावणी करणे हे केवळ त्याच्या अंमलबजावणीच्या भागाशी संबंधित आहे परंतु दुसरे काहीही नाही. न्यायालयाला निकाल त्याच्या दर्शनी मूल्यामध्ये घ्यावा लागतो. न्यायालयाची अंमलबजावणी आदेशाच्या पलीकडे जाऊ शकत नाही, हा निश्चित कायदा आहे. परंतु जेव्हा आदेशात भौतिक पैलूंबाबत संदिग्धता असते तेव्हा अडचण निर्माण होते. मग हुकुमाला खरा अर्थ देण्याच्या प्रसंभाविक प्रक्रिया आदेशाचा अर्थ लावणे हे न्यायालयाचे बंधनकारक कर्तव्य बनते.त्या वेळी अंमलबजावणी न्यायालयाला त्याच्या व्याख्येला पूरक म्हणून अतिशय सावधगिरी बाळगणे आवश्यक आहे आणि ते नवीन हुकूम काढू शकत नाही या वस्तुस्थितीची जाणीव असणे आवश्यक आहे. आदेशाची अंमलबजावणी करण्याच्या प्रसंभाविक प्रक्रिया या अधिकारक्षेत्राचा वापर करताना अंमलबजावणी न्यायालय दोघांमध्ये उत्तम संतुलन साधेल."

16. सर्वसाधारणपणे ज्ञात आहे की, प्रवाह त्याच्या स्रोताच्या वर जाऊ शकत नाही.दोन्ही न्यायालयांनी, निवडकपणे ईमेलचा अभ्यास करून, कर्जाची रक्कम कराराच्या विचारात समाविष्ट करण्यासाठी आदेशाच्या अटींमध्ये बदल केला आहे. हे देखील लक्षात घेणे आवश्यक आहे की 2017 मध्ये दोन्ही पक्षांमध्ये झालेल्या संयुक्त उपक्रम करारातील तरतुदी असूनही असे वाचन केले गेले होते, ज्यात सर्व थकबाकी कर्जाचा निपटारा करण्यासाठी स्वतंत्र यंत्रणेची तरतूद होती:

कलम 4:कोंडी निर्माण झाल्यास, समूहांमध्ये एकमेकांना समभागांच्या विक्रीसाठी बोली लावली जाईल आणि समभागांसाठी उच्च मूल्यांकनाचा प्रस्ताव देणारा समूह (यशस्वी बोलीदार/खरेदीदार) कंपनीला कायम ठेवेल, शक्यतो एकदाच पैसे देऊन किंवा दोन्ही गटांनी मान्य केलेल्या अटींनुसार, परंतु कोणत्याही परिस्थितीत बोली/कराराच्या तारखेपासून 180 दिवसांपेक्षा जास्त नसावे.कलम 5:भाग हस्तांतरण गटांमध्ये जी काही विचार आणि देय देण्याची कालमर्यादा परस्पर ठरवली जाईल, तिचे विक्रेत्याच्या सुरळीत बाहेर पडण्यासाठी खरेदीदाराद्वारे काटेकोरपणे पालन केले जाईल, जे थेट विक्रेत्याच्या खात्यात देय असेल आणि देय देण्यास उशीर झाल्यास, 18 टक्के दराने चक्रवाढ व्याज खरेदीदाराद्वारे देय असेल.त्यांच्यावर विक्रेता समूहाचे धारणाधिकार असतील.

कलम 5: शेअर हस्तांतरणासाठी गटांमध्ये परस्पर जो काही विचार आणि देयक कालमर्यादा ठरविण्यात आली आहे, ती विक्रेत्याच्या सुरळीत बाहेर पडण्यासाठी खरेदीदाराकडून काटेकोरपणे पाळली जाईल, जी थेट विक्रेत्याच्या खात्यात देय असेल आणि देयकास उशीर झाल्यास, चक्रवाढ व्याज @ 18% वार्षिक खरेदीदारास देय असेल. जर असेल तर व्याजासह पेमेंट पूर्ण होईपर्यंत त्यांच्या

शेअर्सवर विक्रेता गटाचा धारणाधिकार असेल. विक्रेत्याचे कर्ज आणि आगाऊची परतफेड खरेदीदाराने बोली/कराराच्या 15 दिवसांच्या आत स्वतंत्रपणे केली पाहिजे, असे न केल्यास बोली/कराराच्या तारखेपासूनचक्रवाढ व्याज @ 18% p.a. देय होईल, मुद्दल आणि व्याज दोन्ही कंपनीच्या खात्याद्वारे पाठवले जावी. दोन्ही देयके पूर्ण झाल्यानंतर, विक्रेता गटाचे समभाग खरेदीदार गटाकडे हस्तांतरित केले जातील असे मानले जाईल आणि विक्रेता कोणत्याही बहाण्याने हस्तांतरणास विलंब करू शकत नाही. (जोर दिला आहे)."

17. अशा प्रकारे, संयुक्त उपक्रम करारामध्ये बोली प्रक्रिया आणि त्यानंतर कर्जाची परतफेड यामधील स्पष्ट फरक देखील विचारात घेण्यात आला. प्रतिवादींचा युक्तिवाद-'एकत्रित किंमत' या शब्दांचा वापर म्हणजे कर्जाची रक्कम समाविष्ट करणे-वास्तविकपणे स्वीकारले जाऊ शकत नाही, कारण याचिकांवरून हे स्पष्ट होते की पक्षांकडून केवळ 50 टक्के समभागधारकांच्या मूल्यांकनावर चर्चा झाली होती, जी कोठारींनी 70 कोटी इतकी निश्चित केली होती. कर्जाच्या रकमेची कोणत्याही प्रकारे परतफेड करणे म्हणजे या व्यवहाराचे उद्दिष्ट म्हणून कल्पना केलेल्या 'सुरळीत संक्रमण' मध्ये व्यत्यय आणणे नाही-त्यामुळे त्याचा असा अर्थ लावणे चुकीचे आहे.

18. प्रतिवादींनी देखील ज्या कायद्यावर निर्णयावर भर दिला आहे, तो वेगळा आहे येथील तथ्यांवरून. एस. सतनाम सिंग विरुद्ध सुरेंद्र कौर, मध्ये विचार करण्यासारखा प्रश्न असा होता की, मालमत्तांच्या यादीत भर घालण्यासाठी फाळणीच्या खटल्यातील प्राथमिक आदेशात सुधारणा करण्यात ट्रायल कोर्टाचा आदेश चुकीचा होता का? अशा प्रकारची चूक सुधारण्याची केवळ कृती ही सुधारित आदेशाची कमजोरी नाही, असे या न्यायालयाने म्हटले. या निर्णयात म्हटल्याप्रमाणे, 'डिक्री' च्या व्याख्येवर वकिलाचे अवलंबित्व, प्रतिवादीच्या सबमिशनचे समर्थन करण्यासाठी

फारसे काही करत नाही, कारण स्पष्टपणे खालील न्यायालयांनी हुकूम संमत होण्यापर्यंतच्या तथ्यांचा सर्वांगीण पद्धतीने विचार केला नाही.

19. राजिंदर कुमार विरुद्ध कुलदिप सिंग, च्या संदर्भात वकिलाने पुढील परिच्छेदात भर दिला आहे: "जर विशिष्ट कामगिरीसाठीचा खटला विनंती केल्याप्रमाणे निश्चित केला गेला नाही, तर केवळ पर्यायी सवलतीचा कोणताही संदर्भ देण्याचा प्रश्न उद्भवेल. त्यामुळे कोणत्याही संदिग्धतेचा प्रश्नच उद्भवत नाही. या न्यायालयाने टोपनमल छोटामल विरुद्ध कुंडोमल गंगाराम [टोपनमल छोटामल विरुद्ध कुंडोमल गंगाराम, ए. आय. आर. 1960 एस. सी. 388 परिच्छेद-4, या प्रकरणात दिलेल्या निकालानुसार,

"4. सर्वात वाईट म्हणजे हा हुकूम संदिग्ध असल्याचे म्हटले जाऊ शकते. अशा परिस्थितीत आदेशाचा अर्थ लावणे हे अंमलबजावणी करणाऱ्या न्यायालयाचे कर्तव्य आहे. डिक्रीचा अर्थ क्तिंलावण्याच्या उद्देशाने, जेव्हा त्याच्या अटी संदिग्ध असतील, तेव्हा न्यायालयाला निश्चितपणे युवाद आणि निकाल पाहण्याचा अधिकार असेल.] आणि त्यानंतर सातत्याने पालन केले जाईल, जरी काही संदिग्धता असली तरी, निकाल पाठवल्यानंतर आवश्यक असल्यास हुकूमचा अर्थ लावणे हे अंमलबजावणी न्यायालयावर अवलंबून आहे. निकालातूनही पुरेसे मार्गदर्शन उपलब्ध नसल्यास, आदेशाचा खरा अर्थ लावण्यासाठी न्यायालय याचिकांचा संदर्भ घेण्यासही स्वतंत्र आहे. निःसंशयपणे, न्यायालय आदेशाच्या मागे किंवा आदेशाच्या पलीकडे जाऊ शकत नाही. परंतु विशिष्ट कामगिरीसाठी हुकूमाची अंमलबजावणी करताना, न्यायालयाला, कोणत्याही संदिग्धतेच्या बाबतीत, पक्षांच्या हेतूला प्रभाव

देण्यासाठी हुकूनामाचा अर्थ लावणे आवश्यक आहे. अशा प्रकारे, सध्याच्या प्रकरणात नुकसान इत्यादींबाबत कोणत्याही पर्यायी सवलतीचा प्रश्नच उद्भवत नाही कारण मालमत्तेच्या हस्तांतरणासाठी विशिष्ट कामगिरीसाठीचा खटला निश्चित करण्यात आला आहे."

कायद्याचे हे स्पष्टीकरण अनपेक्षित आहे. जर हुकूम संदिग्ध असेल तर अंमलबजावणी न्यायालय त्याचा अर्थ लावू शकते हे निर्विवाद आहे. तथापि, या प्रकरणातील तथ्यांप्रमाणे, याचा परिणाम (संमतीच्या अटींमध्ये, दिनांकित 28.03.2019 ईमेलमध्ये समाविष्ट) भर घालण्यात होऊ शकत नाही.

ज्या पक्षांकडून मान्य झाल्या नव्हत्या, कारण प्रवेश टप्प्यावरच दोन्ही पक्षांच्या संमतीने हुकूम काढला गेला होता. एकल न्यायाधीश आणि उच्च न्यायालयाच्या खंडपिठ या दोघांनीही अपीलकर्त्यांच्या मौनाचा (त्यांनी कोणतेही लेखी निवेदन दाखल न करण्यामध्ये प्रकट) अर्थ लावला आहे की कर्जाची रक्कम समाविष्ट करण्यास सहमती दर्शविली आहे, जी जरी निष्कर्षास पात्र, हे आदेशाच्या विस्ताराचे समर्थन करण्याचे कारण असू शकत नाही.

20. अशा प्रकारे, अपीलांना मंजूरी दिली जाते. आक्षेपार्ह निकाल बाजूला ठेवला जातो. खर्चाबाबत कोणतीही ऑर्डर दिली जाणार नाही. बी.

दिव्या पांडे

अपीलांना परवानगी देण्यात आली.

(सहाय्य: रूपांशी विरंग, एलसीआरए)

अस्वीकरण

या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याच्या/ तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरिता वापर करता येणार नाही तसेच इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणी करता वैध मानला जाईल.